

zetéhez tartozó vasszögekkel és egyéb vastárgyakkal. A hordómaradványt földdel együtt kiemeltük, konzerválása folyamatban van. A ház zömmel átégett agyag padlószintje két helyen süllyedt meg jelentősen, ezeken a helyeken korábbi gödröket bontottunk ki, amelyekben szintén gazdag kerámia- és vasanyag került elő, köztük egy vasbárd. A 18. sz. objektum tárolóhelyiség lehetett, szélét helyenként pirosra égett vastag agyagréteg mutatta, ez azonban nem volt végig követhető. Két nagyobb gödröt lehetett elkülöníteni benne. Az omladékból szép paticanyag került elő, vesszőfonatok, karók nyomaival, néhány darab teljes vastagságában megmaradt az elsimított külső felülettel együtt. Itt is találtunk elszenesedett gerendákat és néhány téglatöredéket is.

Az objektumok nagy részét képezik a különböző célból ásott gödrök és a cölöplyukak. Utóbbiak egy része köthető az épületekhez, más részük sajnos nem értelmezhető. A területen kőépületek alapjai is voltak, ezek egy része még a középkorból származik, agyagba rakott kőfalak. A 36. sz. gerendavázis épület területéhez igazodik egy későbbi kőépület, ennek döngölt agyag padlószintjét is megtaláltuk, így tehát jól követhető az építési technika változása, fejlődése. Két kutat is részben feltártunk. Építésük idejére nem kaptunk adatot, építési törmelék került csak elő belőlük, hosszú időn keresztül folyamatosan használatban lehettek.

A feltárt terület a város Hosszúsornak nevezett részére esik, amiről az első írásos adat 1522-ből származik. Ezzel a feltárással kiderült, hogy ennél jóval korábban már lakott volt, sőt a telekkiosztások nagyjából a mai helyzetnek feleltek meg már a 15. sz. folyamán. A házak annak idején is az utcafronton helyezkedtek el, D felé valószínűleg kertek lehettek – mint ma is – egészen a Rák-patakig, ami a mai Deák tér alatt folyik. A D-re eső területeken ugyanis nem találtunk régészeti jelenségeket. Az Árpád-kori leletek ugyan szórványosak és lakóépületet nem találtunk, de mindenképpen lakottnak mondható ebben az időszakban a városnak ez a része is.

GABRIELI GABRIELLA

358. Sorkikápolna határa

(Vas megye) Ó, LT, Kk

2005. szeptember 6-án régészeti terepbejárást végeztünk. A bejárt területeken három nagyobb régészeti lelőhelyet sikerült lokalizálnunk. A falu belterületén (Hrsz.: 178, 179/1–2, 180) egy nagyobb egybefüggő szántón több középkori telepnyomra utaló leletet találtunk. Ehhez kapcsolódóan, attól D-re néhány szíjparcellán késő középkori kerámiát gyűjtöttünk. A Külső-telek nevű határrészben a falutól É-ra, a mostani temető K-i oldalán, a Kis-Sorok-pataktól É-ra hatalmas kelta telepnyomot lokalizáltunk. A kelta leletek mellett néhány jellegtelen őskori és középkori kerámiát is összeszedtünk.

Munkatársak: Kiss Krisztina, Mátyus Magdolna és Szilasi Attila Botond.

ILON GÁBOR

359. Sormás, Mántai-dűlő

(Zala megye) U, R, LT

A részletes tanulmányt lásd a kötet 33. oldalán!

STRAUB PÉTER

360. Sorokpolány határa

(Vas megye) Ó, Kk

2005. szeptember 6-án régészeti terepbejárást végeztünk. A falutól D-re, egy nagyobb szántott területen több kerámiát és pattintott kőeszközt találtunk különböző korokból – az őskor mellett középkori és késő középkori telepnyomokat is találtunk. A lelőhely a Sorok-pataktól D-re egy nagyobb dombos plató déli lejtőjén helyezkedik el a 200-as szintvonallal jelzett magasságon.

Munkatársak: Kiss Krisztina, Mátyus Magdolna és Szilasi Attila Botond.

ILON GÁBOR

361. Szada, Dózsa György út

(Pest megye) B

Régészeti hatástanulmány készítésével kapcsolatban 2005. június 10-én terepbejárást végeztem a helyszínen. A község belterületének ÉNy-i szélén, a főúttól (Dózsa György úttól) D-re, egy kis patak É-i oldala mellett húzódó dombon 16 800 m² nagyságú területen 14 építési telket alakítanak ki. A beépítendő terület ÉNy-i szélénél a késő bronzkori urnamezős kultúrához tartozó edénytöredékeket (pl.: turbántekercses peremet) találtam az egyik kertben. A leletek a Tragor Ignác Múzeumba kerültek.

KÓVÁRI KLÁRA

362. Szarvas, Egyházföld

(Békés megye) Ó, A

2005 júliusában földmunkák során embercsontok kerültek elő. A munkát leállították, majd a Békés Megyei Múzeumok Igazgatósága néhány napon belül régészeti feltárást kezdett. A korábbi topográfiai terepbejárások során a Szarvasról Mezőberénybe vezető műút É-i oldalán regisztrált Egyházföld nevű (8/66 sz.) lelőhely kiterjedését módosítva, a műút déli oldalán elhelyezkedő területet is ezen lelőhely részeként azonosítottuk.

Az ásatás során 21 késő avar kori sírt és egy őskori temetkezés részletét tártuk fel. A temető kiterjedését K-i és É-i irányban sikerült meghatározni, D-i és Ny-i irányban beépített területek határolták. A feltárt lelőhelyszakaszon a sírok szabályos sorokba rendeződve helyezkedtek el, közelítőleg É–D tájolással. A temetőrészletben három fülkesírt tártunk fel, amelyek közül kettőt kiraboltak. A kirabolt fülkesírok lejtős aknájában a fülke bejáratánál 1-1 nagyméretű agyagfazék állt, az embercsontok és a további mellékletek viszont megbolygatva, eredeti helyzetükből kimozdítva feküdtek a fül-

kében, és a rablóakna betöltésében. Néhány sírban fából készült sír építmény, „halotti kerevet” nyomait figyeltük meg a sírgödör négy sarkában, ill. a koponya és a lábak felől a sírvégeken.

Négy férfisírban veretes öv tartozékait találtuk, mindegyik övgarnitúra kissé hiányosan került már a földbe. Az öntött technológiával készült, áttört díszű kerek, ill. csüngős övdíszeken lilomos motívumok figyelhetők meg. A női sírokban gyöngycsüngős fülbevaló, orsógomb került elő. A temetkezések gyakran tartalmaztak ételmellékletet.

A most megtalált temetőrészlet alig 1500 m-re fekszik a Juhász Irén által feltárt 68. sz. lelőhely késő avar kori temetőjétől.

LISKA ANDRÁS

363. Szarvas, Tesco

(Békés megye) B

2005. március 29. és április 29. között megelőző feltárást végeztünk a Szarvas 68. sz. lelőhelyen. A 100×22 m-es terület újkori feltöltés alatt állt, így a feltárt 23 objektum átlagosan csak 25 cm mélységben maradt meg. Közülük 9 újkorinak bizonyult; a többi általában nagyon kopott edénytöredéket tartalmazott, koruk meghatározása ezért bizonytalan. Két ház kora a bronzkor tájára keltezhető.

JUHÁSZ IRÉN

364. Szarvas határa

(Békés megye) Ó, R, Sza, N, A, Á, Kk

2005 áprilisában, majd szeptember–október folyamán terepbejárást végeztünk az M44 autótút Békés megyei szakaszán.

Káka-halom: A várostól D-re, az ezen a szakaszán egy határozott ÉNy–DK irányú, egykori folyómederbe ásott Dögös-Kákafoki-csatorna déli partján, egy ÉNy–DK irányú, környezetéből kiemelkedő hátság rész húzódik (11. sz. lh.). A kiemelkedés legmagasabb pontján egy kurgán, az úgynevezett Káka-halom áll, amelyet legkésőbb a 19. sz. elején ismeretlen mértékben szétromboltak. Feltételezhetően a halom területén végzett eredménytelen ásatást 1912-ben Krecsmarik Endre. A topográfiai terepbejárások során a hátság teljes, mintegy 250×200 m-es területén kevés késő bronzkori, szarmata és Árpád-kori, nagyobb számban szkíta kori és avar leleteket gyűjtöttek. Saját, többszöri terepbejárásaink alkalmával a lucernával borított, gyakorlatilag terepbejárásra alkalmatlan területen viszonylag kevés és jobbára apró őskori, népvándorlás kori és Árpád-kori edénytöredéket találtunk. Tapasztalataink alapján inkább az őskori település jellemezhető intenzívként.

Orosházi útfél, Sztancsik-tanya: A város határának DK-i részén, a Bezinai-szőlők felől Csabacsüd–Orosháza irányába tartó műút két oldalán van a 12. sz. lelő-

hely. K-i vége – kissé átnyúlva a csabacsüdi határba is – a Kondoros-völgy egykori magaspartjára támaszkodik, ám a korábbi, MRT terepbejárások eredményeivel szemben nem csupán szorosan a partvonalat követi, hanem DNy-i irányban a műút Ny-i oldalára is átnyúlik. A lelőhely teljes kiterjedése így eléri a 800×500 m-t. Az említett partos részen nagy mennyiségben találtunk korai rézkori, a tiszapolgári kultúrába sorolható, illetve különösen nagy számban avar edénytöredékeket, míg a lelőhely teljes területén, nagyjából azonos sűrűséggel kerültek elő a szarmata cserepek. A folyóvölgy menti sávban mind az őskorban, mind az avar korban rendkívül intenzíven lakott települések álltak, míg a szarmata kori telep közepes intenzitású.

Ponyiczky-tanya: A várostól DNy-ra, a kákai határ részen, egy kettős tagolású, piskóta alakú magaslaton fekszik a 10. sz. lelőhely. Az összetett morfológiai jellemzőkkel bíró terület Ny-i részének eredeti terepalakulatait vízvezető csatornával, illetve digógödörrel változtatták meg. A lelőhelyen az 1950-es években számos kisebb csatornát ástak, amelyeknek ma már a nyomain sem látszanak. A csatornaásások egyike során 1955-ben sírokra bukkantak. Szabó János Győző leletmentése során 6 avar kori sírt tárt fel; illetve mintegy 50, valószínűleg szarmata kori gödör és kemence feltöltését figyelte meg. A topográfiai terepbejárások alkalmával javarészt szarmata, illetve Árpád-kori, kisebb részben avar edénytöredékeket találtak. Saját terepbejárásunk során szarmata és avarnak látszó cserepeket gyűjtöttünk jelentős mennyiségben; előbbi korszakban intenzíven lakott, fontos telep állhatott a területen.

Sovány-tanya: A 9. sz. lelőhely a szarvasi határ DNy-i részén, a szentesi műúttól DK-re 800 m-re, a Soványtanyától ÉK-re 500 m-re található. A Szarvas 111. sz. lelőhelytől Ny felé 50 m-es leletmentes sáv és a leletanyag különbözősége választja el. Terepbejárásunk során 100×100 m-es területen a kedvezőtlen látási viszonyok ellenére is jelentősebb mennyiségű, kisebb objektumcsoportra utaló Árpád-kori edénytöredéket találtunk. A lelőhelyet a topográfiai terepbejárások alkalmával nem térképezték fel.

Szilás-tanya: A Szarvas–Békésszentandrás határon, a szentesi műúttól közvetlenül ÉNy-ra, a Rác út és a műút szegletében ma is álló Szilás-tanyától DNy-ra mintegy 100 m-re, egy Ny–K irányú alacsony háton van a 7. sz. lelőhely, amelyet É-ről a Rác út mentén egy hajdani meder határol. A topográfiai terepbejárások során kevés bronzkori és szarmata edénytöredék mellett nagy mennyiségben gyűjtöttek késő középkori edénytöredékeket, amelyeket a középkori Káka faluhoz kötöttek. Saját terepbejárásaink során két alkalommal is jártunk a lelőhelyen, melyen a rossz látási viszonyok ellenére közepes mennyiségű őskori és főképpen késő középkori kerámiát gyűjtöttünk. Az őskori település bizonyosan csekély, a középkori település közepes intenzitású volt.

GYUCHA ATTILA